

Okuma Alışkanlığının Okul Başarısına Etkisi: Ankara Keçiören Atapark İlköğretim Okulu Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma

Bülent Yılmaz*

Öz: Okuma alışkanlığı, bireyin bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak algılaması sonucu okuma eylemini yaşam boyu sürekli, düzenli ve eleştirel bir biçimde gerçekleştirmesidir. Kazanılması ve geliştirilmesinde birçok bireysel ve toplumsal etkenin söz konusu olduğu bu alışkanlık için en önemli kaynağın bilgi ve okuma ile en yoğun ve sistematik ilişkinin kurulduğu “örgün eğitim süreci” olduğu söylenebilir. Ancak, eğitim ile okuma alışkanlığı arasındaki ilişkinin söz edilen bu boyut ile sınırlı kalmadığı, bir başka deyişle, eğitimin okuma alışkanlığı ilişkisinin iki yönlü bir ilişki olduğu öne sürülebilir. İlki, eğitimin okuma alışkanlığının temel kaynaklarından oluşu, diğeri ise, okuma alışkanlığının da eğitimdeki işlevleridir. Kısaca, eğitim süreci kişide okuma alışkanlığı yaratır ve geliştirirken, okuma alışkanlığı da eğitimde verimliliği ve başarıyı artıran bir unsur olmaktadır.

Bu çalışmada, öncelikle ele alınan konunun kuramsal çerçevesi oluşturulacak, literatür değerlendirilecek ve okuma alışkanlığının okul başarısı üzerindeki etkisinin düzeyi ve niteliği gerçekleştirilen araştırma bulgularına dayanarak tartışılacaktır. Elde edilen araştırma sonuçlarına göre, okuma alışkanlığının 8. sınıf öğrencilerinin takdirname almaları ve sınıf not ortalamalarını yükseltme çerçevesindeki eğitim başarılarını olumlu yönde etkilediği anlaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Okuma alışkanlığı, okul başarısı, ilköğretim, Ankara.

Okuma Alışkanlığı ve Okul Başarısı: Kuramsal Çerçeve

Okumak, boş zamanları değerlendirmek, ekonomik, kültürel ve teknolojik gelişmeleri izlemek, yeni şeyler öğrenmek için yapılan bir etkinlik ya da ilgidir (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007). Okuma alışkanlığı, bireyin bir zevk kaynağı ve gereksinim olarak algılaması sonucu okuma eylemini yaşamboyu sürekli, düzenli ve eleştirel bir nitelikte gerçekleştirmesidir. Okuma alışkanlığı düzeyleri şöyle gruplanabilir:

- Zayıf okuma alışkanlığı: 2 ayda 1 kitap ve daha az okuma
- Orta düzey okuma alışkanlığı: Ayda 1 kitap okuma
- Güçlü okuma alışkanlığı: Ayda 2 kitap ve daha fazla okuma

Okuma alışkanlığı, bireylerin yaşamları boyunca elde ettikleri bilgileri, becerileri, anlayışları güçlendirip artıran ve aynı zamanda bu değerlerin bireysel ve toplumsal yaşama uyarlanmasına olanak sağlayan beceridir. Dolayısıyla, okuma alışkanlığının ilk ve

---

* Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, byilmaz@hacettepe.edu.tr

ortaöğretimde sadece Türkçe derslerinde yararlı ve etkili olmadığı ve bu nedenle söz konusu alışkanlığı kazandırma sorumluluk ve uğraşısının yine sadece Türkçe öğretmenlerine bırakılmaması gerektiği söylenebilir (Yılmaz, 1992, s. 6).

Bircan ve Tekin'e (1989, s. 400) göre okuma alışkanlığı temelde örgün eğitim sistemi içinde kazanılan bir beceridir. Öğrenciler okul çağında iken bu beceriyi edinmemişlerse yetişkinlik döneminde kazanmaları oldukça güçtür. Öğrencilerine araştırmacı bir özellik, bir başka anlatımla kendi kendine öğrenmeyi öğreten bir sistem yetişkinlik dönemindeki okuma alışkanlığının temellerini atmış demektir. Bireylere temel bilgi ve becerilerin kazandırıldığı temel eğitim basamağı ilköğretimdir Yalçın (2006, s. 54) çocuklarda okuma eğitiminin 15 yaş sonuna kadar planlı ve sürekli bir biçimde yapılması sonucunda okuma alışkanlığının oluştuğunu ve yaşamları boyunca geliştiğini belirtmektedir. Bu nedenle okuma alışkanlığının temelini atılmasında özellikle ilköğretim öğretmenlerine büyük görevler düşmektedir. Ancak genel olarak çocukların okuma alışkanlığında önemli etkileri olan toplumsal ve bireysel unsurlar söz konusudur. Bu konudaki toplumsal etkenler; okumayı özendiren ve destekleyen bir kültürel-toplumsal yapı; araştırmaya dayalı ve okumayı zorunlu kılan eğitim-öğretim sistem ve yöntemleri; okumayı öne çıkaran ve destekleyen medya; sağlıklı bir düşünce özgürlüğü ortamı ve gelişmiş kütüphane hizmetleri biçiminde sıralanabilir. Bireysel etkenler arasında ise; aile bilinç ve duyarlılığı başlığı altında; evde kitaplık oluşu; anne ve babanın okuyarak modelliği; okul öncesi dönemde çocuğa kitap okuma; çocuğu kitabevine, kitap fuarlarına götürmek; çocuğu kütüphaneye üye yapmak ve götürmek; okuduğu kitaplar hakkında çocuklarla konuşmak; okuduğu için çocuğu övmek; kitap seçiminde çocuğa yardımcı olmak; çocuğa kitap hediye etmek; çocuğun genel olarak sosyalliğini desteklemek; bilinçli, duyarlı öğretmen; iyi bir sınıf kitaplığı/okul kütüphanesi kurmak; okuma alışkanlığı konusunda etkinlikler düzenlemek; bazı dersleri kütüphanede yapmak; öğrencileri kütüphaneye üye yapmak; okuduğu için öğrencileri ödüllendirmek/övmek; programda yer alan sınıf içi okuma saatlerini bu amaçla ve verimli-etkin kullanmak; okuyacağı kitap seçiminde öğrenciye rehberlik etmek; okuma konusunda velilerle işbirliği yapmak; öğrencileri kitabevi-kitap fuarlarına götürmek; sınıfta/okulda yazar söyleşileri düzenlemek ve öğrenciler için eleştirel okumalar/okutmalar yapmak gibi çabalar söz konusudur. Bunların dışında, sorumluluklarını yerine getirme çerçevesinde; yeterli çeşitlilikte okuma materyalini içeren derme oluşturan; kullanıcılarına okuma ve kitap seçimine rehberlik eden; kütüphanede çekici bir okuma ortamı yaratan; okumayı özendirecek kütüphane etkinlikleri gerçekleştiren “kütüphane/kütüphaneci” unsuru da bu konuda önemlidir. Çocukların okuma alışkanlıklarında, ”okumayı destekleyici arkadaş grubu” ve “okumayı engellemeyecek nitelik ve düzeyde televizyon izleme ve bilgisayar/Internet kullanımı” da etkili olmaktadır.

Okuma nedenleri okuma alışkanlığında “motivasyon” olarak adlandırılabilir psikolojik boyutu oluşturmaktadır. Öğrencilerin, genellikle, hoşlanma, boş zamanlarını değerlendirme ve eğlenme, eğitim başarılarını artırma isteği, okuyan kişilere benzeme isteği, anne, baba ve/veya öğretmenlerinin istemeleri ve/veya zorunlu tutmaları, toplum ve arkadaş grubu içinde farklı bir statü ve kimlik kazanma nedenleri ile kitap okudukları söylenebilir (Aksaçoğlu ve Yılmaz, 2007).

Özellikle, aile ve toplum duyarlılığının yeterli olmadığı toplumlarda okuma alışkanlığı yaratma konusunda temel sorumluluğun ilköğretime ve onun uygulayıcıları olarak öğretmenlere düştüğü açıktır.

Başarı, bir takım bilgi ve beceri edinmeyi gerektiren konularda kişinin istenilen düzeyde bir yeterlilik göstermesidir (Oğuzkan, 1981). Başarıyı ölçmenin birçok tekniği bulunmaktadır. Okul başarısı, akademik açıdan gösterilen üstünlüğe göre saptanan bir göstergedir. Akademik başarıyı somutlaştıran en belirgin göstergeler öğretmenler tarafından verilen notlardır. Bu notlar doğrultusunda öğrenci "başarılı" ve "başarısız" olarak nitelendirilir. Aslında üstün olarak kabul edilen notlar okul başarısını, bu notların altında olan notlar ise okul başarısızlığını ifade eder. (Keskin ve Yapıcı, 2008, s. 21). Yapılan bir araştırmaya göre, Türkiye’de ilköğretim birinci kademe öğrencilerinin okudukları 100 kelimelik bir metnin 70 kelimesini, lise öğrencilerinin 50 kelimesini, üniversite öğrencilerinin ise 35 kelimesini anlayamayıp ikinci kez okudukları belirlenmiştir (Akyol, 2006). Bu bulguların okul başarısında okuma alışkanlığının rolüne ilişkin ipuçları taşıdığı söylenebilir. Başar’ın (2001) sıraladığı başarıma isteği olan öğrencilerle bu isteği düşük olan öğrencilerin özellikleri arasında okuma alışkanlığı açısından farklılıklar olduğu ve ilk grup öğrencilerin okuma alışkanlığına daha yatkın oldukları söylenebilir.

Gerek başarı isteği yüksek gerekse düşük olan öğrenciler için okuma alışkanlığının anlama, kavrama ve analiz becerisini yükseltme anlamında katkısının olacağı ileri sürülebilir.

Okuma becerisi, bilgi ve deneyimlerin zihinsel etkinliklerle anlamlandırılması süreci olduğu için öğrenme, araştırma, yorumlama, tartışma ve eleştirel düşünme becerilerinin kazanılmasında da etkilidir. Bu anlamda, öğretim basamaklarının düzenlenmesinde de okuma, eğitimin başarıya götüren etkinliklerinden birisidir. Okumaya karşı uyandırılan ilgi, bireylerin boş zamanlarında okuma etkinliği gerçekleştirmelerini ve böylece genel bilişsel özelliklerini yapılandırmalarını sağlamaktadır. Okumanın önemi, öğretim programlarında da ifade edilmiş, bütün derslerin ilk basamağını okumanın oluşturduğu, etkin okuyamayan ve okuduğunu anlayamayan bir öğrencinin başarı düzeyinin düşük olacağı belirtilmiştir (Sünbül ve diğerleri, 2010, s. 10). Okuma eylemi, okuldaki derslerde yazılı metinlerle karşı karşıya kalan öğrencilerin özellikle okuduklarını anlamak, daha iyi bir not almak, birbirlerine göre daha iyi bir düzeyde olabilmek ve öğretmenin anlatmak istediğini anlamak gibi başarı unsurlarına katkıda bulunmaktadır. Okul etkinliklerini destekleyici davranışlar, okul ödevlerinin yapılmasında gösterilen rehberlik, evde yararlanılacak kitap ve basılı malzemenin bulunması da çocuğun okul başarısını olumlu yönde etkilemekte ve çocuğun yeteneklerinin gelişmesine uygun bir ortam hazırlayabilmektedir

Ele alınan konuda ilköğretim öğrencilerine yönelik doğrudan bir araştırma ve veri bulunmama ile birlikte ilgili olabilecek bazı çalışmalar göze çarpmaktadır. Gallik (1999) tarafından akademik başarı ile ders dışı okuma arasındaki ilişkinin sorgulandığı üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada ders dışı okuma ile akademik başarı arasında pozitif bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Okumanın anlamaya yardımcı bir etkinlik olarak öğretimin her aşamasında öğrenci başarısını belirleyici bir etmen olduğu belirtilmektedir. Yaman ve Süğümlü (2010) ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin

ders dışı kitap okuma alışkanlıklarını ortaya koyan bir araştırma yapmış ve araştırmalarının örneklemini İstanbul ili Kadıköy ilçesindeki 353 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonucunda not ortalaması yüksek olan öğrencilerin hızlı ve okuma ile sessiz okuma becerileri bakımından kendilerini daha yeterli gördükleri belirlenmiştir. Okuma alışkanlığının öğrencilerde eleştirel düşünmeyi beslediği, eleştirel düşünmenin ise ders başarılarına farklı biçimlerde yansıdığı söylenebilir. Eleştirel düşünmenin derslere yönelik okul başarısı konusunda Seferoğlu ve Akbıyık'ın (2006) eleştirel düşünme eğilimleri ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için 71 dokuzuncu sınıf öğrencisi üzerinde yaptıkları araştırma sonuçlarına göre;

- Yüksek eleştirel düşünme eğilimlerine sahip öğrenciler düşük eleştirel düşünme eğilimlerine sahip öğrencilere göre akademik olarak daha başarılıdır;
- Yüksek eleştirel düşünme eğilimlerine sahip öğrenciler dersinde daha başarılıdır;
- Yüksek eleştirel düşünme eğilimlerine sahip öğrenciler Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji, Coğrafya, Türk Dili ve Edebiyatı ve Tarih derslerinde akademik olarak daha başarılıdır;
- Eleştirel düşünme eğilimleriyle İngilizce dersi akademik başarıları arasında bir ilişki bulunmamıştır;
- Yüksek eleştirel düşünme eğilimlerine sahip öğrenciler derslerinde akademik olarak daha başarılıdır.

Acıyan (2008), "Ortaöğretim Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları ve Akademik Başarı Düzeyleri" başlıklı bir tez çalışması yapmıştır. Okul başarısı ile kitap okuma alışkanlığı arasındaki ilişkiyi somut olarak ölçen nadir çalışmalardan biri olan bu çalışma 158 ortaöğretim öğrencisi ile gerçekleştirilmiş ve araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu (%57,2) okumanın başarısını artırdığını düşünürken, önemli bir kısmı da her gün ders çalıştığını belirtmiştir. Tatar ve Soylu (2006) okuma, anlamadaki başarının matematik başarısına etkisinin belirlenmesi ile ilgili bir çalışma yapmışlar ve öğrencilerin okuma-anlamada güçlük yaşadığını belirlemişlerdir. Bu güçlüklerin matematik dersinde de başarısızlığa sebep olduğunu ortaya koymuşlardır. Sallabaş'ın (2008), "İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumları ve Okuduğunu Anlama Becerileri Arasındaki İlişki" başlıklı çalışmasında öğrencilerin okuduğunu anlama becerileri ile okumaya yönelik tutumları arasında düşük düzeyde, akademik başarı düzeyi ile okuduğunu anlama becerileri arasında ise pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki belirlenmiş; akademik başarı ile okumaya yönelik tutumları arasında ise düşük düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir. Buna göre öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyleri arttıkça akademik başarıları da artmaktadır. Öğrencilerin akademik başarı düzeyleri ile okumaya yönelik tutumları arasında düşük düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Buna göre, akademik başarı düzeyinin artmasında öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının yanı sıra farklı etkenler de rol oynamaktadır.

Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ile okul başarıları arasındaki ilişkinin düzeyini ve niteliğini belirlemektir. Araştırmada okuma alışkanlığının eğitimde başarıya etkisi incelenmekte, bir başka deyişle, bu iki değişken arasındaki ilişki irdelenmeye çalışılmaktadır. Burada belirtilmesi gereken önemli nokta, eğitimde başarıyı belirleyen tek etkenin okuma alışkanlığı olamayacağıdır.

Ancak, araştırma sonuçları sözü edilen iki değişken arasındaki ilişkiye yönelik bazı ipuçları verebilecektir. Araştırma Ankara ili Keçiören ilçesinde bulunan Atapark İlköğretim okulunda 2011-2012 öğretim yılında eğitim-öğretime devam eden 8. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. İlgili okuldaki 8. sınıf toplam öğrenci sayısı 134'tür. Rastgele örnekleme tekniği kullanılarak örnekleme alınan öğrenci sayısı 100'dür. Örneklemin evreni temsil etme gücü %74,6'dır. Araştırma, Aralık 2011 yılında gerçekleştirilmiştir. Betimleme yöntemi kullanılarak yapılan araştırmada yer alan öğrencilere 34 sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Anket sonuçları SPSS 16 (Statistical Package for the Social Sciences) istatistik programı ile değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Değerlendirme

Bu bölümde, 100 öğrencinin anket sorularına verdikleri yanıtlar değerlendirilmiştir. Atapark İlköğretim Okulu 8. sınıf öğrencilerinden ankete katılanların %57'si kız, %43'ü erkektir. Ebeveynlerin eğitim durumuna bakıldığında çoğunlukla ilköğretim mezunu oldukları görülmektedir. Özellikle annelerin büyük bir çoğunluğu (%80) ilköğretim mezunudur. Lise mezunu anne oranı %10 iken, annesinin herhangi bir okul bitirmediğini söyleyenlerin oranı %10'dur. Ankette üniversite mezunu seçeneğinin hiç işaretlenmemiş olması oldukça dikkat çekicidir. Bu oranlar babalarla ilgili verilen yanıtlarda da hemen hemen aynıdır. İlköğretim mezunu baba oranı %66, lise mezunu %29, üniversite mezunu %3 ve herhangi bir okul bitirmeyen baba oranı %1'dir.

Öğrencilerin Kitap Okumaya İlişkin Tutumları ve Okul Başarıları

Öğrencilerin kitap okumayı sevip sevmedikleri araştırmada yapılacak değerlendirmeler açısından önem taşımaktadır. Ayrıca, okumaya ilişkin tutum, alışkanlığın bir başka boyutu olarak da düşünülebilir.

Kitap okumayı seviyor musunuz?	%
Evet	59
Biraz	34
Hayır	7
Toplam	100

Tablo 1 verilerine göre öğrencilerin yarısından fazlası (%59) kitap okumayı sevdiğini belirtmiş, yaklaşık üçte biri (%34) "biraz" sevdiğini, çok küçük bir bölümü ise (%7) kitap okumayı sevmediğini söylemiştir. Genel olarak öğrencilerin kitap okumaya karşı tutumlarının "olumlu" olduğu söylenebilir. Ancak zayıf tutumlara sahip öğrencilerin oranı da küçümsenecek gibi değildir.

Türk eğitim sisteminde öğrenim başarısının kabul edilen temel ölçütlerinden birisi öğrencilerin en üst başarı düzeyini gösteren "takdirname" belgesidir. Takdirname belgesi almak ile kitap okumaya ilişkin tutum arasındaki ilişki okuma alışkanlığı-eğitim başarısı ilişkisi hakkında ipucu verecektir.

Toplam dört dönemden oluşan 6. ve 7. sınıflarda öğrencilerin aldıkları takdirname belgesi sayısı ile onların kitap okumayı sevip sevmedikleri arasındaki ilişkiyi yansıtan Tablo 2 verilerine göre dikkati çeken ilk nokta takdirname belgesi alan öğrenciler içinde kitap okumayı sevmeyen öğrencinin bulunmamasıdır.

Tablo 2. Takdirname belgesi alan öğrencilerin kitap okumayı sevip sevmedikleri

Takdirname Sayısı	Kitap okumayı seviyor mu?					
	Evet		Biraz		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
1	7	77,7	2	33,3	9	100,0
2	4	80,0	1	20,0	5	100,0
3	1	100,0	-	-	1	100,0
4	2	100,0	-	-	2	100,0
Toplam	14	82,3	3	17,7	17	100,0

Tablo 2’de de görüldüğü gibi üç ya da dört dönemde takdirname belgesi alan öğrencilerin tümü kitap okumayı severken, okumayı “biraz” seven öğrenciler içinde üç ya da dört takdirname belgesi alan bulunmamaktadır. Söz konusu veriler yorumlandığında kitap okumayı sevmenin başarı belgesi sayısına olumlu etkisinin olduğu söylenebilir. Kuşkusuz, takdirname alan öğrenci sayısının son derece düşük oluşu yorumların yeterince güçlü olmasını engellemektedir.

İlköğretimdeki okul başarısında bir başka önemli ölçüt de öğrencilerin yıl sonu genel başarı puanlarıdır. Okumaya ilişkin tutum ile okul başarı puanı arasındaki ilişkiyi ortaya koyan veriler araştırmanın temel amaçları açısından önemlidir. Öğrencilerin 6. ve 7. sınıflarına ait not ortalamaları ve okumaya ilişkin tutumları konusundaki veriler Tablo 3 ve 4’te sunulmuştur.

Tablo 3. Öğrencilerin 6. sınıf not ortalamaları ve kitap okumaya ilişkin tutumları (N=95)

6.sınıf not ortalaması	Kitap okumayı seviyor mu?					
	Evet		Hayır		Biraz	
	n	%	n	%	n	%
2 ve altı	2	3,7	3	42,8	6	18,2
2,01-3,00	17	30,9	2	28,6	12	36,4
3,01-4,00	17	30,9	2	28,6	12	36,4
4,01-5,00	19	34,5	-	-	3	9,0
Toplam	55	100,0	7	100,0	33	100,0

Tablo 3 verilerine göre, okumayı seven öğrencilerin büyük bölümü (%34,5) 6. sınıfa ilişkin olarak 4-5 arası not ortalamasına sahip iken, sadece %3,7’si iki ve altında not ortalamasına sahiptir. Okumayı sevmeyen öğrencilerde 6. sınıf iki ve altında başarı puanına sahip öğrencilerin oranı %42,8’e ulaşırken, bu öğrenciler içinde 4-5 arası not ortalamasına sahip olan yoktur. Okumayı “biraz” seven öğrenciler için durum sevmeyenlere göre daha olumlu bir görüntü sergilemektedir. Okumayı “biraz” seven öğrenciler içinde 6. sınıf not ortalaması 4-5 olanların oranı okumayı sevmeyenlerden yüksek ancak, çok sevenlerden düşüktür. Benzer görüntü iki ve altı not ortalaması için de söz konusudur. Okumayı sevmeyen öğrenciler içinde 6.sınıf not ortalaması 4,01-5,00 olan öğrenci olmayışı, en düşük not ortalamasına okumaktan hoşlanmayan bu grubun sahip olduğu okumaya ilişkin tutumla eğitim başarısı arasındaki ilişkiye yönelik bir ipucu sayılabilir. Tablo verilerine dayanarak kitap okumayı sevmenin not ortalamasını olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Öğrencilerin 7. sınıf not ortalamaları ve kitap okumaya ilişkin tutumları ile ilgili veriler Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğrencilerin 7. sınıf not ortalamaları ve kitap okumaya ilişkin tutumları (N=97)

7. sınıf not ortalaması	Kitap okumayı seviyor mu?					
	Evet		Hayır		Biraz	
	n	%	n	%	n	%
2 ve altı	2	3,5	1	14,3	3	9,1
2,01-3,00	15	26,3	3	42,8	15	45,5
3,01-4,00	20	35,1	2	28,6	11	33,3
4,01-5,00	20	35,1	1	14,3	4	12,1
Toplam	57	100	7	100	33	100

Öğrencilerin 7. sınıf not ortalamaları ile kitap okumaya ilişkin tutumları arasındaki oranlar 6. sınıf ile önemli ölçüde benzerlikler taşımaktadır. Kitap okumayı seven öğrencilerin sadece %3,5'i 7. sınıfta iki ve altında not ortalamasına sahip iken, bu oran kitap okumayı biraz sevenlerde %9,1'e, kitap okumayı sevmeyenlerde ise %14,3'e ulaşmaktadır. Buna karşın kitap okumayı sevmeyenlerin %14,3'ü 7. sınıfta 4-5 arası not ortalamasına sahip iken, bu oran kitap okumayı seven öğrenciler arasında %35,1'e çıkmaktadır. Tablo verileri kitap okumayı sevenlerin daha yüksek not ortalamasına sahip olduklarını göstermektedir.

6. ve 7. Sınıf not ortalamaları ile ilişkisini inceleyeceğimiz bir diğer okuma alışkanlığı unsuru kitap okuma sıklığıdır. Öğrencilerin 6. ve 7. sınıf not ortalamaları ile kitap okuma sıklıklarına ilişkin veriler Tablo 6 ve 7'de yer almaktadır.

Öğrencilerin Kitap Okuma Sıklıkları ve Okul Başarıları

Araştırmada belirlenmesi gereken en önemli noktalardan birisi öğrencilerin okuma alışkanlıkları düzeyidir.

Tablo 5. Öğrencilerin kitap okuma sıklıkları

Öğrencinin Kitap Okuma Sıklığı	%
Ayda iki kitap ve daha fazla	40
Ayda bir kitap	42
2 ayda bir kitap ve daha az	16
Hiç okumam	2
Toplam	100

Tablo 5 verileri incelendiğinde, öğrencilerin okuma alışkanlığı düzeylerinin genel anlamda olumlu olduğu söylenebilir. Hiç okumayan öğrenci oranının %2 olması ve büyük bölümünün “güçlü okuma” sıklığı olan “ayda 2 kitap ve daha fazla” okuyanlarda yoğunlaşması (%40) bu olumluluğu yansıtan diğer verilerdir. Genel olarak söylemek gerekirse öğrenciler güçlü ve orta okuma alışkanlığına sahiptir.

Öğrencilerin eğitim başarısında okuma alışkanlığının rolünü ortaya koyacak en önemli ölçütlerden birisi not ortalamaları ile kitap okuma sıklıkları arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. Buna ilişkin veriler Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6. Öğrencilerin 6. sınıf not ortalamaları ve kitap okuma sıklıkları (N=95)

6.sınıf not ortalaması	Kitap Okuma Sıklığı							
	Ayda iki kitap ve daha fazla		Ayda bir kitap		İki ayda bir kitap ve daha az		Hiç okumam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
2 ve altı	2	5,6	-	-	4	25,0	1	50,0
2,01-3,00	9	25,0	18	43,9	3	18,7	1	50,0
3,01-4,00	12	33,3	12	29,3	7	43,8	-	-
4,01-5,00	13	36,1	11	26,8	2	12,5	-	-
Toplam	36	100,0	41	100,0	16	100,0	2	100,0

Buna göre, güçlü okuma alışkanlığına sahip olan öğrencilerin (ayda 2 kitap ve daha fazla okuyanlar) sadece %5,6'sı 6. sınıfta iki ve daha altında not ortalamasına sahip iken bu oran zayıf okuma alışkanlığında (iki ayda bir kitap ve daha az) %25'e, hiç okumayanlar içinde ise %50'ye ulaşmaktadır. Aynı sınıf için 4-5 arası not ortalamalarına bakıldığında ise tersi bir durum görülmekte, hiç okumayanlar arasında bu not ortalamasını tutturana bulunmaz iken güçlü okuma alışkanlığına sahip öğrencilerin %36,1'i bu not ortalamasına sahiptir. 6. sınıfa ilişkin olarak kitap okuma sıklığındaki artışın öğrencilerin not ortalamalarını olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Söz konusu ilişkinin 7. sınıf açısından da var olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Öğrencilerin 7. sınıf not ortalamaları ve kitap okuma sıklıkları (N=97)

6.sınıf not ortalaması	Kitap Okuma Sıklığı							
	Ayda iki kitap ve daha fazla		Ayda bir kitap		İki ayda bir kitap ve daha az		Hiç okumam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
2 ve altı	2	5,4	2	4,9	2	12,5	1	50,0
2,01-3,00	11	28,9	19	46,3	8	50,0	1	50,0
3,01-4,00	11	28,9	11	26,8	5	31,3	-	-
4,01-5,00	14	36,8	9	22,0	1	6,2	-	-
Toplam	38	100,0	41	100,0	16	100,0	2	100,0

Güçlü okuma alışkanlığına sahip öğrencilerin %5,4'ü iki ve altında not ortalamasına sahip iken bu oran zayıf okuma alışkanlığına sahip öğrenciler için %12,5, hiç okumayanlar için %50'dir. Bir başka deyişle hiç kitap okumayanlar bile güçlü kitap okuma alışkanlığına sahip olanlar arasında iki ve altındaki not ortalaması açısından yaklaşık 10 katlık bir fark bulunmaktadır. Bu iki grup arasında benzerlik 4-5 arası not ortalaması için de söz konusudur. Buna göre, hiç okumayan öğrenciler içinde 4-5 not ortalamasına sahip öğrenci bulunmamakta ancak, güçlü okuma alışkanlığına sahip öğrencilerin %36,8'i söz konusu en yüksek not ortalamasına sahip görünmektedir. Genel olarak verilere bakıldığında orta düzey okuma alışkanlığının okul başarısında ortalarda olduğunu söyleyebiliriz. Kuşkusuz, bu ve diğer tablolarda özellikle bazı seçeneklerdeki öğrenci sayılarının son derece düşük oluşu da değerlendirmelerde unutulmaması gereken bir noktadır.

Yukarıda sayısal verilerle ortaya koymaya çalıştığımız okuma alışkanlığı-okul başarısı arasındaki ilişkiye yönelik doğrudan öğrenci düşüncelerini almak araştırmamız açısından önemli ve gerekli görülmüştür. Buna ilişkin veriler Tablo 8'de yer almaktadır.

Tablo 8. Kitap okuma alışkanlığının okul başarısına etkisi konusunda öğrencilerin görüşü

Kitap okuma alışkanlığım okuldaki başarıyı olumlu yönde etkilemektedir" ifadesine katılıyor musunuz?	%
Katılıyorum	71
Kısmen	24
Katılmıyorum	5
Toplam	100

Öğrencilerin çok büyük çoğunluğu (%71) kitap okuma alışkanlığının okul başarılarını olumlu biçimde etkilediğini kabul etmektedir. Onların sadece %5'i böyle bir etkinin olmadığını ifade etmektedir. Yaklaşık dörtte biri ise bu konuda kısmen bir etkinin varlığını kabul etmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçları kısaca şöyle sıralayabiliriz:

1. Öğrenciler orta düzeyde ve güçlü okuma alışkanlıklarına sahiptir.
2. Öğrencilerin önemli bir bölümü kitap okumayı sevmektedir. Ancak, okumayı az sevenler de küçümsenmeyecek orandadır.
3. Kitap okumayı seven öğrencilerin takdirname belgesi alma anlamında okul başarıları kitap okumayı sevmeyen öğrencilere göre daha yüksektir. Bir başka deyişle, kitap okumaya ilişkin tutumlarla takdirname belgesi alma arasında doğru orantılı bir ilişki vardır.
4. Öğrencilerin kitap okumaya ilişkin tutumları onların 6. ve 7. sınıf not ortalamalarını etkilemektedir. Buna göre, kitap okumayı seven öğrencilerin sevmeyen öğrencilere göre not ortalamaları daha yüksektir.
5. Öğrencilerin kitap okuma sıklıkları ile 6. ve 7. sınıf not ortalamaları arasında bir ilişki bulunmaktadır. Kitap okuma sıklığı arttıkça öğrencilerin 6. ve 7. sınıf not ortalamaları da yükselmektedir.
6. Öğrenciler okuma alışkanlıklarının okul başarılarını artırdığını düşünmektedir.

Kuşkusuz, yukarıda elde edilen sonuçlar konusunda şu noktayı gözden kaçırmamak gerekir: Öğrencilerin okul başarısını belirleyen tek etken okuma alışkanlığı değildir. Okul başarısına ilişkin olarak daha birçok etkenden söz edilebilir. Dolayısıyla, bu çalışmada varlığı ortaya konulmaya çalışılan okuma alışkanlığı-okul başarısı ilişkisinde etkisini saptamadığımız başka etkenler de bulunmaktadır. Burada okul başarısında okuma alışkanlığının dışındaki etkenlerin ne kadar etkisi olduğunu saptamak amaçlanmadığından, sadece bu iki değişken arasındaki ilişkiye yönelik eğilimler ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu konuda diğer etkenleri de içine alan çoklu analizler yapılması yerinde olacaktır. Ancak bu çalışma çerçevesinde ele alınan iki değişken arasında bir ilişki eğiliminin olduğu da söylenebilir.

Kaynakça

- Acıyan, A. A. (2008). *Ortaöğretim öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ve akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Aksaçlıoğlu, A. ve Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1), 3-28.
- Akyol, H. (2006). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.

- Başar, M. (2001). Ailelerdeki yanlış başarı algılamasının öğrenciler üzerindeki etkileri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 115-124.
- Bircan, İ. ve Tekin, M. (1989). Türkiye’de okuma alışkanlığının azalma sorunu ve çözüm yolları. *A.Ü. Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22(1), 393-410.
- Gallik, J.D. (1999). Do they read for pleasure? Recreational reading habits of college students. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 42(6), 480-489.
- Keskin, H.K. ve Yapıcı, S. (2008). Başarılı ve başarısız öğrencilerin kişilik özellikleri ile ilgili öğretmen ve veli görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim*, 1(1), 20-32.
- Sallabaş, M.E. (2008). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ve okuduğunu anlama becerileri arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(16), 141-155.
- Seferoğlu, S. ve Akbıyık, C. (2006). Eleştirel düşünme ve öğretimi. *Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 193-200.
- Sünbül, A.M. ve diğerleri (2010). *İlköğretim öğrencileri kitap okuma alışkanlıkları: Konya ili araştırma raporu*. Konya: Selçuk Üniversitesi
- Tatar, E. ve Soylu, Y. (2006). Okuma, anlamadaki başarının matematik başarısına etkisinin belirlenmesi üzerine bir çalışma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 503-508.
- Yaman, H. ve Süğümlü, Ü. (2010). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Ders Dışı Kitap Okuma Alışkanlıkları, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(1), 291-306.
- Yılmaz, B. (1992). Okuma alışkanlığında öğretmenlerin rolü. *Eğitim*, 1(2), 5-12.